

“PRVI PUT BIRAM”

- provođenje edukativnih radionica u završnim razredima srednjih škola -

IZVJEŠTAJ

SEDMA GODINA // LISTOPAD – STUDENI 2007.

U Zagrebu, prosinac 2007.

POVIJEST PROJEKTA I DOSADAŠNJI REZULTATI

Tijekom GONG-ove kampanje za lokalne izbore 2001. godine, regionalni uredi Zadar i Slavonski Brod uvidjeli su potrebu za dodatnom edukacijom najmlađe glasačke populacije u Hrvatskoj, učenika četvrtih razreda srednjih škola, te su osmislili projekt „Prvi put biram“.

Cilj interaktivnih radionica bio je educiranje maturanata o temama participacije na izborima, biračkog prava, izbornog sustava, političkih stranaka i stranačkog sustava te o tijelima lokalne i regionalne samouprave. U 35 srednjih škola održano je 46 radionica na kojima je sudjelovalo 1.060 učenika završnih razreda. Učenici su, kao i profesori i ravnatelji škola, pokazali veliki interes za radionice zbog aktualnosti sadržaja, ali i načina njihova provođenja.

Potaknuti uspjehom projekta, u jesen 2001. odlučili smo pokrenuti nacionalni projekt i sustavnije educirati i poticati mlade na aktivnije sudjelovanje u političkom životu i demokratskim procesima, što je u skladu s jednim od naših osnovnih ciljeva rada - edukacijom građana o izbornom procesu.

Osmišljena je radionica interaktivnog tipa na teme političkog sustava, prava i dužnosti punoljetnih građana, izbornog procesa i aktivizma mladih u lokalnoj zajednici. Time je nadopunjen postojeći obrazovni program, a s obzirom na korištenje neformalnijih metoda prenošenja informacija i izrazito pozitivne dojmove srednjoškolaca, projekt je svake godine doživio veliki uspjeh.

Početakom 2002. godine pokrenuli smo prvu sezonu projekta „Prvi put biram“ na području cijele Republike Hrvatske, nakon čega je projekt zaživio i održava se svake školske godine.

Nakon sedam školskih godina provođenja projekta na području cijele Republike Hrvatske, **150.000** maturanata sudjelovalo je u **5.304 radionice**. Od 350 srednjih škola u Republici Hrvatskoj u projekt se tijekom šest školskih godina uključilo **288 srednjih škola i gimnazija**, što čini oko 80% ukupnog broja svih srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

Tijekom sedam godina projekta, financijsku podršku za provođenje projekta dali su: Nacionalna zaklada za demokraciju (NED - National Endowment for Democracy), zaklada Balkan Trust for Democracy, Međunarodni centar Olof Palme (The Olof Palme International Centre), Kanadsko veleposlanstvo, OESS Hrvatska, OSI Budimpešta, Europska komisija kroz CARDS Nacionalni program za Hrvatsku te kroz ROP Sisačko-moslavačke županije, Nacionalni demokratski institut (NDI - National Democratic Institute), Nizozemsko veleposlanstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Primorsko-goranska županija te Grad Zagreb. Donacijama Durex kondoma, projekt su podržali SSL International i Atlantic Trade d.o.o.

NAGRADA VIJEĆA EUROPE

U listopadu 2005. prijavili smo projekt „Prvi put biram“ na natječaj Vijeća Europe "Young active citizens Award" (Mladi aktivni građani) za odabir najboljih projekata za mlade koji promiču njihovo aktivno sudjelovanje u društvu. Početkom prosinca, međunarodni žiri je odabrao 5 najboljih projekata iz cijele Europe - GONG je izabran kao jedan od pet pobjednika, zajedno s udrugama iz Njemačke, Rusije, Mađarske i Sjeverne Irske, čiji projekti, kako je istaknuto, stvaraju osjećaj uključenosti i predanosti demokratskom društvu kroz edukaciju mladih i promicanje aktivnog građanstva. Udrugama su uručena priznanja i nagrada u iznosu 1000 eura.

Zamjenici predsjednice GONG-a, Sandri Pernar, 31. siječnja 2006. je u Strassbourgu zamjenica glavnog tajnika Vijeća Europe Maud de Boer-Buquicchio uručila nagradu Vijeća Europe za projekt „Prvi put biram“ kojeg GONG provodi već šest školskih godina u hrvatskim srednjim školama i u kojemu je do sada sudjelovalo više od 120.000 učenika.

Ova nagrada priznanje je dugogodišnjem radu GONG-a i poticaj za nastavak projekta „Prvi put biram“ koji bi, kako su čelnici Vijeća Europe istaknuli, bio aktualan i potreban u većini europskih zemalja.

PROVOĐENJE PROJEKTA U ŠKOLSKOJ GODINI 2007/2008.

Od ukupno 350 kontaktiranih srednjih škola, ove smo školske godine radionice „Prvi put biram“ održali u **201 škola** širom Republike Hrvatske. Tijekom prvog polugodišta, **od 2. listopada do 15. studenog 2007.** održana je **801 radionica**. U radionicama koje je provodilo **22 educiranih trenera**, sudjelovalo je **više od 22.000 učenika** završnih razreda srednjih škola, što čini više od 60% ukupnog broja svih maturanata u Hrvatskoj.

CILJ PROJEKTA

Osnovni cilj projekta u školskoj godini 2007/2008. bio je edukacija najmanje 22.000 učenika završnih razreda srednjih škola o izborima i građanskoj participaciji kroz održavanje 800 interaktivnih radionica.

O RADIONICI „PRVI PUT BIRAM“

Cilj radionica „Prvi put biram“ bio je prenošenje informacija učenicima o izborima i ulozi građana u društvu na zanimljiv i interaktivan način. Budući da u vrijeme trajanja školske godine 2006/2007. nisu bili predviđeni nacionalni izbori, ove školske godine u radionici je stavljen naglasak na mogućnosti i oblike sudjelovanja građana u donošenju odluka na lokalnoj razini.

Prvi dio radionice započinje razgovorom trenera/predavača i učenika o pravima i obvezama punoljetnih građana čime se učenike uvodi u tematiku cjelokupne radionice te im se pokazuje da radionica ne podrazumijeva ex cathedra predavanje. Nakon toga, razgovara se o aktivnom i pasivnom biračkom pravu, vrstama izbora, izbornom procesu i popisima birača. Kako se radilo o izbornoj godini, poseban naglasak je stavljen na izbore za zastupnike u Hrvatskom saboru.

Pošto se i u ovogodišnjoj radionici željelo naglasiti da se prava građana koja se tiču utjecaja na donositelje odluka ne iscrpljuju sudjelovanjem na izborima, poveznicu između prvog i drugog dijela radionice činio je razgovor s učenicima o oblicima sudjelovanja građana u odlučivanju na lokalnoj razini.

Drugi dio radionice govori o pokretanju građanske inicijative i procesu zagovaranja. Budući da u udžbenicima predmeta „Politika i gospodarstvo“ ti pojmovi nisu obrađeni, cijeli drugi dio radionice posvećen je upoznavanju mladih s građanskim aktivizmom na primjeru javne akcije za otvaranje Internet kluba ili kluba mladih u lokalnoj sredini. Tematski se prikazuje pokretanje, tijek i rezultati građanske akcije, kao i zagovaranje u medijima, javnosti i državnim institucijama. Cijeli primjer vodi ka zaključku da je odgovoran građanin - aktivan građanin.

Na opisani način radionica „Prvi put biram“ objašnjavala je četiri tematska dijela: prava i dužnosti punoljetnih građana, biračko pravo i izborni proces, ulogu građana u donošenju odluka na lokalnoj razini te ulogu aktivnog građanina u demokratskom društvu prikazanu kroz primjer građanske inicijative. Na kraju radionice, učenici su imali vremena postavljati pitanja i dobiti dodatna pojašnjenja.

Sadržaj radionice kroz sva važna pitanja i definicije prati osam tematskih plakata koje su treneri/predavači koristili tijekom provođenja radionice i lijepili ih na vidna mjesta po razredu.

Nakon radionice svaki učenik je dobio:

- **brošuru „Napokon 18“** – napisanu u obliku dijaloga maturanta koji upravo navršava 18 godina i razmišlja što mu punoljetnost nosi, i GONG-a koji odgovara na njegova pitanja o izborima, izbornom procesu i biračkom pravu. U brošuri je jednostavnim jezikom objašnjeno 50 pojmova te su shematski prikazane sve vrste izbora.

- **brošuru „Zagovaranje“** – koja sadržajem pokriva drugi dio radionice o građanskoj inicijativi. Da bi se učenicima opisali svi koraci građanske akcije, prikazani su i objašnjeni primjeri djelovanja za otvaranje Internet kluba. Svako poglavlje popraćeno je konkretnim primjerima.

- **kondom „Prvi put biram“** - pakiran u kutijicu s natpisom „Prvi put biram“, koji simbolizira mogućnost izbora, ali i odgovornost koju svako pravo na izbor sa sobom nosi, čime se na duhovit način povezuje s temom radionice. Prvih 5.000 učenika koji su sudjelovali u radionici je, ukoliko su škole to dozvolile, dobilo i kondom „Prvi put biram“.

Nakon svake radionice učenici su napisali svoje dojmove o radionici na papiriće, a profesori su ispunili za njih posebno izrađen upitnik o dojmovima, pomoću kojih je provedena evaluacija svake radionice.

Primjerci brošura i materijala korištenih na radionicama

TRENERI / PREDAVAČI

Kao i prijašnjih godina, natječaj za trenere/predavače smo u lipnju objavili na stranicama www.mojposao.net i www.gong.hr te na mailing listi udruga. Natječaj je bio otvoren do 20. kolovoza 2007. i do tog datuma smo primili oko 250 prijava. Također, ponovo se prijavio određen broj trenera/predavača koji su već sudjelovali u projektu. Nakon provedenog testiranja i razgovora s užim krugom novoprijavljenih kandidata, izabrali smo 7 novih trenera/predavača kojima smo pridružili 15 „starih“ trenera/predavača. I ove godine smo zbog velikog broja škola i radionica za Grad Zagreb odredili dva tima trenera.

Radionice je održavalo 22 trenera/predavača koji su pripadali regionalnim uredima prema županijama u kojima rade:

Regionalni ured Zagreb:

- Grad Zagreb, dva tima: Marina Lochert i Anita Pilić; Vitomir Vela i Svebor Gretić
- Zagrebačka, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija: Kristina Dorić i Tomislav Fresl
- Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka i Bjelovarsko-bilogorska županija: Stjepan Lackovic i Sanja Živoder
- Varaždinska i Međimurska županija: Izabela Oletić i Romina Krušec

Regionalni ured Rijeka:

- Istarska županija: Ivan Nekići Naim Krasnići
- Primorsko-goranska i Ličko-senjska županija: Tina Benčić i Ivona Car

Regionalni ured Zadar:

- Zadarska i Šibensko-kninska županija: Marina Vujević i Joško Bellotti
- Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija: Tena Filipović and Mirko Roguljić

Regionalni ured Slavonski Brod:

- Osječko-baranjska, Virovitičko-podravsko i Požeško-slavonska županija: Jelena Kamenko i Tomislav Pejak
- Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska županija: Davor Ćavar i Ivana Đojić

Krajem rujna 2007. u Opatiji je održan višednevni edukacijski seminar za sve trenere/predavače. Svaki trener dobio je Priručnik za trenere u kojem su se nalazile sve informacije potrebne za kvalitetno održavanje radionica te detaljne upute o komunikaciji i izvještavanju tijekom provođenja projekta. Također, u zadnjem dijelu seminara trenerima je prikazana snimka jedne kvalitetno održane radionice te se na temelju snimke s trenerima razgovaralo o načinu izvođenja radionice. Cilj većeg dijela seminara bio je prijenos dobrih i loših iskustava „starih“ trenera na nove trenere.

Edukacijski seminar, Opatija, 20. rujna 2007.

POČETAK PROVOĐENJA PROJEKTA

Ravnateljima i profesorima predmeta politika i gospodarstvo svih 350 srednjih škola početkom rujna 2007. poslana je obavijest o početku šeste godine provođenja projekta. Rok za prijavu škola za radionice bio je 16. rujna, do kad se prijavila 201 škola za svih 800 radionica. Većina škola već tradicionalno sudjeluje u projektu, no i ove godine su se za radionice se po prvi put prijavile i škole koje dosad nisu sudjelovale.

Najveći interes ove su godine pokazale škole iz Međimurske i Varaždinske županije. Najmanje škola javilo se iz Dubrovačko-neretvanske i Krapinsko-zagorske županije.

Kako bismo i ove godine što preciznije i lakše koordinirali veliki broj škola, razreda, termina, održanih i planiranih radionica te nadgledali tijek održavanja radionica, dorađena je baza podataka projekta „Prvi put biram“. Baza sadržava popis škola i trenera s kontaktima po županijama i regionalnim uredima, podatke o dogovorenim terminima radionica, podatke o održanim, otkazanim i još neodržanim radionicama, broj učenika koji su sudjelovali u radionicama te ukupne izračune održanih radionica po različitim parametrima. Zadužene osobe iz regionalnih ureda i Centralnog ureda te koordinator projekta svakodnevno su ažurirali bazu.

Prve radionice održane su 2. listopada 2007., a prethodio im je tjedan u kojem su treneri uvježbavali radionice. Tijekom provođenja projekta, trenerima su slani paketi s materijalima potrebnima za održavanje radionica.

ODRŽAVANJE RADIONICA I DOJMOVI O RADIONICAMA

Od početka održavanja radionica, 2. listopada 2007., do 15. studenog 2007. održana je 801 radionica.

Radionica u trogirskoj srednjoj školi

Kako su u za studeni bili najavljeni izbori za zastupnike u Hrvatski sabor, učenici su na radionicama pokazali velik interes upravo za dio radionice koji je bio posvećen izborima, s naglaskom na parlamentarne izbore. S obzirom da su ovo bili prvi izbori na kojima su neki od njih mogli glasovati, najveći dio pitanja koje su učenici postavljali odnosilo se upravo na izborni proces. Ipak, na temelju reakcija učenika zaključili smo da učenicima nedostaje motivacije za aktivno uključivanje u političke procese, posebice one koji se odvijaju u lokalnim zajednicama. Smatramo da razlog za to proizlazi iz nedovoljne edukacije učenika.

Nadalje, učenici u većini srednjih škola navode da nisu nikad ili su vrlo rijetko volontirali, ali vrlo često na radionicama pokazuju interes za to. Smatramo da u srednjoškolskom nastavnom programu nedostaju edukativni sadržaji o temama kao što su civilno društvo i volonterizam.

S druge strane, treneri su i ove godine primjetili puno višu razinu informiranosti i znanja maturanata općenito o izborima i političkom ustrojstvu Republike Hrvatske, nego što je to bio slučaj tijekom prijašnjih sezona projekta. Smatramo da je to rezultat većeg prostora koji je za obrađivanje ovih tema predviđen u predmetu Politika i gospodarstvo, ali i dodatno uloženog truda pojedinih profesora.

Na kraju radionice svaki učenik je anonimno napisao svoje dojmove o radionici, a više od 95% učenika pozitivno je ocijenilo radionicu. Što se tiče kvalitete radionica, dojmovi profesora nisu se bitno razlikovali od dojмова učenika.

Nakon radionice, treneri su ukratko upoznali učenike s GONG-ovom kampanjom za parlamentarne izbore te su pozvali sve zainteresirane da promatraju izbore. Dvjestotinjak učenika pokazalo je interes za promatranje izbora te volontiranje u GONG-ovoj kampanji.

EVALUACIJA PROJEKTA

Evaluacijski seminar održan je 14. prosinca 2007. u Zagrebu, a sudjelovali su treneri/predavači te zaposlenici iz regionalnih i centralnog ureda GONG-a. Na seminaru su evaluirani svi aspekti projekta, iznesena su stečena iskustva te se donijelo nekoliko preporuka za još uspješniji rad.

Evaluacija projekta, Zagreb, 14. prosinca 2007.

Kako je većina trenera sudjelovala u predhodnim sezonama projekta, posebice su istakli zadovoljstvo trenera, za razliku od prošlih godina, zgusnutijim rasporedom radionica do kojeg je došlo zbog blizine izbora. Svi su sudionici izrazili zadovoljstvo stečenim iskustvima u projektu, kao i postignutim rezultatima.

Na tehničku organizaciju projekta (kontaktiranje i dogovor sa školama i trenerima, distribucija materijala, aplikacija za monitoring projekta) nije bilo većih zamjerki. Preporučeno je da se ubuduće tematski plakati koji prate radionicu ne tiskaju u narančastoj boji s obzirom da su slabo čitljivi. Predloženo je da se izrade i grafoskopske folije koje bi se koristile umjesto plakata u školama gdje je to moguće.

Na temelju ovih preporuka, revidirati će se plan za sljedeću sezonu projekta „Prvi put biram“.

MEDIJI

Početak sedme godine projekta službeno je predstavljen na konferenciji za medije održanoj 13. listopada 2007. u Centralnom uredu GONG-a. Tijekom realizacije projekta, brojne dnevne novine i radio postaje izvijestile su o radionicama. Novinarske ekipe nacionalnih i lokalnih TV i radio postaja bile su prisutne na nekoliko radionica u školama. Osim objavljivanja informacija o projektu, u radio i TV emisijama gostovali su treneri/predavači i predstavnici GONG-a te i ove godine iskazujemo zadovoljstvo interesom medija za projekt.

Izveštaj pojavljivanja u tiskanim i elektronskim medijima

DN – Dnevne novine, **TN** – Tjedne novine, **MN** – Mjesečne novine, **NA** – Novinske agencije, **TV**– Televizija, **RA**– Radio, **IP**– Internet i Portali

2007.		
10/15	Edukacija glasača i stroga kontrola izbora	www.r-1.hr / IP
10/16	GONG se priprema za izbore edukacijom najmlađih birača	Vecernji list / DN
10/16	Edukacija 1500 promatrača	Glas Slavonije / DN
10/16	Edukacija 1500 promatrača	Novi list / DN
10/17	GONG će educirati glasače za izbore	Jutarnji list / DN
10/17	Najava projekta „Prvi put biram“	www.057info.hr / IP
10/18	GONG „poželjan“ samo u devet škola	
10/18	Većina škola na zadarskom području odbila obuku	Vecernji list / DN
10/18	Kampanja usmjerena na edukaciju i informiranje građana; predstavljanje kampanje na press konferenciji u Zadru	Zadarski list / DN
10/18	Radionice GONG-a u 9 škola	Metro Express Dalmacija / DN
10/19	Profesori će educirati maturante	Slobodna Dalmacija / DN
10/20	Mladima politika ne mora biti dosadna; intervju Suzane Jašić	Glas Slavonije / DN
10/20	GONG uči kako na prvim izborima	Otok Ivanić / WN
10/21	„Prvi put biram“ sutra u Karlovcu i Ogulinu	www.radio-mraznica.hr / IP
10/22	„Prvi put biram“ od ovog tjedna i u Karlovačkoj županiji	www.radio-mreznica.hr / IP
10/23	Predstavljanje projekta “Prvi put biram”	Radio Gorski Kotar / RA
10/23	Prilog sa radionice “Prvi put biram”	BBR / RA
10/23	GONG educira maturante o izborima kroz radionice „Prvi put biram“	www.dnevnik.hr / IP
10/23	GONG-ove radionice „Prvi put biram“ u Sisačko-moslavačkoj županiji	www.sisak.info / IP
10/23	GONG-ova radionica „Prvi put biram“ u Zagrebu	www.tpportal.hr / IP
10/23	Radionice „Prvi put biram“ u Karlovcu	www.totalportal.hr / IP
10/23	GONG educira najmlađe birače	www.javno.com / IP
10/24	Predstavljanje projekta “Prvi put biram”	Primorski radio / RA
10/24	Izjava o projektu “Prvi put biram”	Radio Mrežnica / RA
10/24	GONG educira maturante o izborima kroz radionice „Prvi put biram“	Vjesnik / DN
10/24	GONG-ove radionice „Prvi put biram“ u Varaždinu	Vjesnik / DN
10/24	Poduka novih birača; od danas počinju radionice „Prvi put biram“	Vecernji list / DN
10/25	Predstavljanje projekta “Prvi put biram”	Radio Senj / RA
10/25	Prilog sa radionice “Prvi put biram”	HTV, Zagrebacka panorama / TV
10/25	Prilog sa radionice “Prvi put biram”	NET / TV
10/25	Izjava o projektu “Prvi put biram”	Radio Kaj / RA
10/25	Novi naraštaj birača uči abecedu demokracije	Vecernji list / DN
10/25	GONG educira mlade ljude koji će ove godine ostvariti pravo izlaska na izbore	Bjelovarac / WN
10/26	Predstavljanje projekta “Prvi put biram”	SVID radio / RA
10/29	Intervju sa koordinatorom projekta “Prvi put biram” Robertom Maračićem	Otvoreni radio / RA
10/29	Izjava o projektu “Prvi put biram”	Gradski radio Osijek / RA
10/29	GONG u Moravicama	Novi list / DN
10/31	GONG u srednjim školama organizira poduku o prvim izlascima na izbore	Vjesnik / DN
10/31	GONG u Gospiću	Vecernji list / DN

11/02	18 im je godina tek	Vjesnik / DN
11/08	Poziv maturantima da izađu na izbore	Novi list / DN
11/08	Uz punoljetnost i obveze – „Prvi put biram“ u Gospiću	Vecernji list / DN
11/09	Maturanti nikad čuli za izborne liste	Slobodna Dalmacija / DN
11/09	Zadarski srednjoškolci o svojim prvim izborima	Slavonski dom / WN
11/09	Maturanti nikad čuli za izborne liste	www.t-portal.hr / IP
11/10	Mlade birače zanimaju bolonjski proces i porezna politika, a ne EU	Novi list / DN
11/13	Mlade birače zanimaju bolonjski proces i porezna politika, a ne EU	Glas Slavonije / DN
11/13	Neočekivana saznanja nakon predavanja „Prvi put biram“ u zadarskim srednjim školama	Slobodna Dalmacija / DN

FINANCIJSKA PODRŠKA

Provođenje projekta financijski je ove godine podržao OESS, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Radionice u Sisačko-moslavačkoj županiji održane su zahvaljujući financijskoj potpori Europske komisije kroz ROP program županije, a za radionice na području grada Zagreba, financijsku potporu je osigurao Grad Zagreb.

Donacijom 5.000 kondoma ponovno nam je pomoglo predstavništvo za Durex, SSL International.

<u>Specifikacija troškova</u>	<u>HRK</u>	<u>USD</u>
		1,00 USD = 5,10 HRK
1. Plaće i porezi		
a) Koordinator projekta	40.000,00	7.843,14
b) Regionalni koordinatori	28.000,00	5.490,20
c) Treneri	201.630,00	39.535,29
2. Uredski materijal i oprema	4.500,00	882,35
3. Režije	7.000,00	1.372,55
4. Telefonski troškovi, poštarina i Internet	15.000,00	2.941,18
5. Putni troškovi		
a) Seminar za trenere i evaluacija	25.680,00	5.035,29
b) Održavanje radionica	47.750,00	9.362,75
6. Tiskanje materijala (brošure, plakati i dr.)	55.868,00	10.954,51
7. Ostali troškovi	2.800,00	549,02
UKUPNO:	428.228,00	83.966,27